

Zväz chovateľov koní na Slovensku – družstvo

Adresa : Moravecká 32
951 93 Topoľčianky
IČO : 34 125 035
IČ DPH : SK2021132509
Bank. spojenie : VUB a.s.
č.ú.: 10917162/0200

Tel. : 00421 37 6301 559, 6300 675
Mobil : 0905 832 412
Fax : 00421 37 6301 559
e-mail : zchks@horses.sk
ekonom@horses.sk
www : www.horses.sk

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
sekcia poľnohospodárstva
Ing. Štefan Ryba, PhD.
Dobrovičova 12
812 66 Bratislava

VÁŠ LIST ČÍSLO

ZO DŇA

NAŠE ČÍSLO
/16

VYBAVUJE
Ing. F. Grác

TOPOĽČIANKY
1 7. 2016

Vec: **Situácia v chove koní, návrhy podpory na obdobie 2017-2020**

Na základe záverov pracovného stretnutia konaného dňa 28.júna 2016 Vám zasielame analýzu situácie v chove koní na Slovensku s návrhmi riešení, ako aj s kvantifikáciou finančných prostriedkov

S pozdravom

Ing. František Grác
výkonný riaditeľ

1. Analýza situácie v chove koní na Slovensku za posledných dvadsať rokov, východiská na obdobie rokov 2016 – 2020

Chov koní v Slovenskej republike je v komplexe živočíšnej výroby potrebné chápať z osobitého pohľadu. V súčasnom období kone prestali plniť hospodársky významné úlohy ťažnej sily v spoločnosti, s výnimkou chladnokrvných koní používaných pri ťažbe a približovaní dreva. Z pohľadu ostatných aspektov však tvoria neoddeliteľnú súčasť života ľudí. **Z pohľadu porovnania Slovenska a ostatných krajín stredoeurópskeho regiónu je potrebné si uvedomiť, že Slovenská republika figuruje v štatistike priemerného počtu koní na tisíc obyvateľov na nelichotivom poslednom mieste s 3,11 koňa na 1 000 obyvateľov. Hustota počtu koní na 1 km² je oproti susedným krajinám z pohľadu krajiny tvorby taktiež nevyhovujúca.**

Stavy koní v okolitých krajinách

Krajina	Počet koní k 31. 12. 2015	Počet obyvateľov (v tis.)	Rozloha v km ²	Počet koní na 1 000 obyvateľov	Počet koní na 1 km ²
SR****	16 600	5 350	49 035	3,11	0,33
ČR*	87 200	10 330	78 868	6,48	0,85
Maďarsko **	60 000	10 160	93 031	5,90	0,64
Poľsko ***	350 000	39 000	312 683	8,97	1,12
Rakúsko	100 000	8 330	83 844	12	1,19

Zdroje: * Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s. p. - Ústřední evidence koní
** Maďarské združenie chovateľov a jazdeckých športov
*** PZHK Poľský zväz chovateľov koní
**** ZCHKS, CE koní

Pre pochopenie fenoménu vývoja chovu koní na Slovensku je dôležité uviesť niekoľko dôležitých faktov, ktoré významnou mierou ovplyvnili stavy koní od druhej polovice minulého storočia. Kolektívizácia v päťdesiatych rokoch a privatizácia žrebčincov a žrebčínov v deväťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia spôsobila značné otrasy v chove koní v SR. Zaužívané pravidlá a postupy v chove koní prestali platiť. Dominantné postavenie štátnych podnikov v chove koní (s výnimkou NŽ Topoľčianky, š. p., a Lesov SR, š. p.) nahradili súkromní chovatelia koní, ktorým chýbali potrebné vedomosti z oblasti plemenitby a legislatívy. Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky v zmysle zákona o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat reagovalo na zmeny spoločensko-politického

systemu a pridelo postavenie „Uznanej chovateľskej organizácie v oblasti chovu koní“ subjektom:

- **Zväz chovateľov koní na Slovensku – družstvo (ZCHKS)**
- **Národný žrebčín Topoľčianky, š. p.**
- **Závodisko, š. p., Bratislava**

ZCHKS vznikol ako prirodzená potreba chovateľov koní po organizačných zmenách v chove koní na Slovensku po roku 1989. ZCHKS sa po svojom vzniku snažil vyplniť vzniknuté vákuum. Aktuálny počet členov je 304 (284 FO, 22 PO).

Vývoj stavov koní na Slovensku v období rokov 1965 – 2015

<i>Leg.</i>	<i>Rok</i>	<i>Počet koní (ks)</i>	<i>Leg.</i>	<i>Rok</i>	<i>Počet koní (ks)</i>
1	1965	89 010	9	2005	8 328
2	1970	68 905	10	2006	8 222
3	1975	35 858	11	2007	8 017
4	1980	20 489	12	2008	11 068
5	1985	18 497	13	2009	12 917
6	1990	13 595	14	2010	14 622
7	1994	11 188	15	2014	14 300
8	2000	9 516	16	2015	16 600

Zdroje: údaje za roky 1965 – 2007 – Štatistický úrad SR; za roky 2008 – 2015 CE koní, ZCHKS

Z tabuľky je zrejmé, že klesajúci stav koní sa v prvej dekáde dvadsiateho prvého storočia zastavil na stavoch 8 000 ks. V roku 2015 bolo evidovaných 16 600 koní. Optimálny stav pre obdobie rokov 2017 – 2020 je podľa požiadavky trhu stav na úrovni 20 000 ks koní.

Jedným zo základných problémov chovu koní na Slovensku z pohľadu ZCHKS je neexistujúca koncepcia chovu koní. Stav v chove koní bez koncepcie ako keby niekomu vyhovoval. Ak by boli v koncepcii zadefinované určité priority, bolo by jednoduchšie ich obhajovať. Ďalším problémom sú časté zmeny systému podpory. Neskoré platby v druhom , niekedy v treťom štvrtroku spôsobujú u chovateľov narastajúcu apatiu. Ich reakciou bol v roku 2015 najnižší počet pripustených kobýl za posledných desať rokov.

Výsledky plemenitby za roky 2002 – 2015

Obdobie	Počet žrebčov	Počet kobýl					Plodnosť v %
		inseminované	pripustené	spolu	ožrebené	jalové	
2002-03	174	24	1 177	1 201	701	500	58,37
2003-04	171	153	1 124	1 277	677	601	53,01
2004-05	179	130	1 016	1 146	657	489	57,33
2005-06	171	96	808	904	446	458	49,34
2006-07	202	113	1 086	1 199	594	605	49,54
2007-08	223	118	1 043	1 161	630	531	54,26
2008-09	240	109	983	1 092	657	435	60,16
2009-10	202	74	952	1 026	524	502	51,07
2010-11	215	210	879	1 089	522	567	48,00
2011-12	195	70	747	817	454	363	55,56
2012-13	194	63	620	683	376	307	55,05
2013-14	144	78	530	608	386	222	63,49
2014-15	125	77	481	558	454	104	81,30
Spolu	2 240	1 245	10 699	11 944	6 624	5 321	55,45

Stavy koní i napriek nízkemu počtu pripustených kobýl stúpajú. Dôvodom je zvýšený import zahraničných koní, čo má však za následok, že pridaná hodnota, ktorou je odchov zvierat v slovenských podmienkach, zamestnanosť, krajnotvorba sa dlhodobo realizujú v zahraničí.

2. Návrh riešenia v období rokov 2017 – 2020

Pre úspešné zvládnutie obdobia rokov 2017 – 2020 je z nášho pohľadu potrebné zo strany MPa RV SR iniciovať spracovanie koncepcie chovu koní, ktorá by komplexne riešila postavenie jednotlivých UCHO, plemien koní, systému výchovy pracovníkov pre hipologické odvetvie. Zároveň by reagovala na Nariadenie rady 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat (nariadenie o plemenitbe zvierat)

Reforma poľnohospodárstva po zmene spoločenského systému zvyšuje význam chovu koní pre diverzifikáciu vidieka. Prechod rastlinnej a živočíšnej výroby na vysoko výkonné a vysoko úžitkové technológie a stále znižovanie stavov HZ prináša so sebou na vidieku:

- uvoľnenie väčšieho počtu ťažko rekvalifikovateľných pracovných síl

- **uvoľnenie rozsiahlych areálov bývalých poľnohospodárskych družstiev a štátnych majetkov**
- **postupnú devastáciu a zarastanie trvalých trávnatých porastov menšej výmery, najmä v ťažšie prístupných kopcovitých oblastiach, čo vedie k závažným negatívnym zmenám v charaktere krajiny.**

Negatívny dopad týchto zmien je možné efektívne tlmiť účinnou stratégiou a podporou chovu koní. Chov koní a jeho využitie tvoria základ agroturistiky ako prostriedku riešenia sociálnej situácie na vidieku a zdroja financií pre jeho rozvoj. Z pohľadu dnešného využitia koní je potrebné uvedomiť si, že chov koní úzko súvisí a ovplyvňuje širokú škálu oblastí ako:

- **tvorba charakteru krajiny, vytváranie ekologickej rovnováhy**
- **riešenie sociálneho problému zamestnanosti na vidieku, najmä mladých farmárov**
- **ponuka chovného materiálu odchovaného v podmienkach chovu koní na Slovensku**
- **vzdelávací proces a výcvik chovateľov, jazdcov a trénerov**
- **efektívne využitie krmovinových zdrojov a využitie TTP**
- **využitie a rekonštrukcia areálov**
- **hipoterapia**

Z tohto pohľadu je potrebné povedať, že v súčasnej zložitej ekonomickej situácii je segment chovu koní jedným z najperspektívnejších odvetví živočíšnej výroby z pohľadu rozvoja agroenvironmentálnych aktivít, nezaťažený európskymi kvótami.

V tejto súvislosti existujú štúdie, ktoré hovoria, že jeden kôň dokáže na seba naviazať tri pracovné miesta.

Základným cieľom snaženia v oblasti stabilizácie chovu koní na Slovensku by mal byť z pohľadu ZCHKS:

- **podpora tradičných plemien koní chovaných na Slovensku** (furioso, nonius, norik muránsky, slovenský teplokrvník, shagya arab, lipican, hucul). Podporu sústrediť na majiteľov nukleových stád, ktoré by boli vytvorené. Tvorili by ju najlepšie jedince jednotlivých tradičných plemien. Riešiť ju aj prostredníctvom FAO. Dotačne podporiť vznik banky génových rezerv koní chovaných v SR.
- **podpora propagácie v maximálne možnej miere, ktorú povoľujú smernice EÚ pre národné projekty podpory slovenských chovateľov koní** (národný šampionát koní, Kritéria mladých koní, regionálne výstavy koní). Ako ideálne by bolo vytvorenie modelu troch regionálnych a jednej národnej výstavy.

- **prehodnotiť podporu na vedenie plemenných kníh.** Stabilita a včasné vyplácanie dotácií v rámci segmentu živočišnej výroby. Časté zmeny najmä v chovoch s dlhým generačným intervalom spôsobujú nestabilitu. Ako vzor by mohla slúžiť Česká republika. Pri oficiálnych štatistikách MPRV SR uvádzať podporu plynúcu do zemskeho chovu koní samostatne.

V období rokov 2017 – 2020 navrhujeme zachovať nasledovné dotačné stimuly:

a) Národné dotácie

1. Kontrola úžitkovosti. V chove koní nie je výkon KÚ začlenený pod Plemenárske služby, š. p. Výkonom KÚ sú poverené:

- pri plemenách anglický plnokrvník a klusák – Závodisko, š. p., Bratislava;
- pri plemenách lipican, hucul, shagya arab, originálny arab – NŽ Topoľčianky, š. p.;
- pri plemenách slovenský teplokrvník, furioso, nonius, belgik, norik, norik muránsky, hafling a plemená skupiny pony vykonáva kontrolu úžitkovosti ZCHKS.

V období rokov 2017 – 2020 navrhujeme podporiť vyššiu formu kontroly úžitkovosti koní (Kritéria mladých koní (4, 5, 6-ročné, šampionát slovenského teplokrvníka, prémiované súťaže) prostredníctvom ZCHKS ako UCHO. Uvedená podpora bola dlhodobo poskytovaná prostredníctvom Slovenskej jazdeckej federácie. Vo vyspelých európskych krajinách sa táto podpora poskytuje prostredníctvom UCHO, ktoré vedú PK a vedia výsledky i vyhodnotiť.

2. Koncepcia výstav. ZCHKS dlhodobo presadzuje prezentáciu prostredníctvom regionálnych výstav. V posledných desiatich rokoch ZCHKS zabezpečuje regionálne výstavy na **južnom Slovensku – Dvory nad Žitavou**, na **Orave – Dlhá nad Oravou, Veličná**, v oblasti **Kysúc – Svrčinovec**, v oblasti **Gemera – Kokava nad Rimavicou**, v oblasti **Turca – Kaľamenová a Pavlovce** v oblasti východného Slovenska. Vrcholom snaženia by mala byť jedna národná výstava. V prípade chovu koní navrhujeme ako miesto národnej výstavy NŽ Topoľčianky, š. p. ako prirodzené a tradičné stredisko chovu koní s dostatočným technickým zázemím a odborným personálom. Ako alternatíva Trenčín s dlhoročnými skúsenosťami s organizáciou špecializovaných výstav koní. Medzinárodne sa chovatelia koní stretávajú tradične v Trenčíne (s výnimkou v roku 2016 už dvanásť rokov“).

3. Podpora plemenných kníh. Podpora chovateľov koní prostredníctvom subvencovaných služieb zastabilizovala chov koní, a po rokoch stagnácie sme zaznamenali nárast stavov. Od roku 2007 dochádza k pozvoľnému narastaniu stavov koní.

Chápeme zložitost' situácie v sektore pôdohospodárstva. Je ťažké z pohľadu jedného z predstaviteľov zväzov stanoviť objektívne požiadavky pre všetky zväzy bez poznatkov organizačnej štruktúry, počtu zamestnancov, a následne ich využitia pri činnostiach súvisiacich s hodnotením zvierat. Zastávame názor, že pri znižovaní stavov zvierat bolo potrebné zo strany všetkých zväzov reagovať na vzniknutú situáciu v súvislosti s vyťaženosťou zamestnancov. Z pohľadu ZCHKS sme reagovali už v roku 2003 na vtedajšie znižovanie stavov koní, a znížili sme stav pracovníkov zo štyroch na dvoch: výkonný riaditeľ, ktorý zabezpečuje chod zväzu a zároveň dvakrát do týždňa vykonáva terénne práce súvisiace s hodnotením zvierat, a administratívna pracovníčka, ktorá spracováva výstupy z hodnotenia a zasiela ich chovateľom. V roku 2015 sme prostredníctvom Úradu práce a rodiny prijali jednu pracovníčku, ktorá ukončila SPU v Nitre – odbor Hipológia, a zabezpečuje vystavovanie pasov koní a vedenie PK. V minulosti sa pasy vystavovali v NŽ Topoľčianky, š. p., za úhradu (prechodom na tento spôsobom vystavovania pasov ZCHKS nielenže ušetril finančné prostriedky, ale aj zabezpečil si nezávislosť databázy a zároveň naplnil všetky legislatívne požiadavky o modernizácii a odbornosti vedenia PK a registroch koňovitých zvierat). Jedného uvoľneného pracovníka v regióne východného Slovenska využívame na služby formou mandátnej zmluvy. Myslíme si, že pri návrhu rozpočtu na obdobie 2017 – 2020 by sa malo prihliadať na rozsah činností, ktoré UCHO svojim členom poskytuje (konkretizovať prostredníctvom cenových výmerov rozsah subvencovaných služieb, počet vydaných potvrdení o pôvode, pasov zvierat, publikačnú činnosť, činnosti, ktoré napomáhajú rozvoju daného druhu HZ, aktualizácia www stránok jednotlivých zväzov, odbornému vzdelávania chovateľov). Návrhom na efektívne využívanie finančných prostriedkov môže byť hľadanie rezerv v personálnom obsadení (prezamestnanosť), a dohodnúť sa na prerozdelení finančných prostriedkov na PK tak, aby boli zachované nielen bazálne úlohy zväzov, ale aby bolo naplnený aj kvalitatívny rozvoj uznanej chovateľskej organizácie. Výsledkom predkladaných návrhov by mala byť prezentácia činnosti, ktoré zväz pre svojich členov zabezpečuje.

S pozdravom

Prof. Ing. Marko Halo PhD.
predseda predstavenstva

Ing. František Grác
výkonný riaditeľ

Príloha: Kvantifikácia finančných prostriedkov ZCHKS pre segment chovu koní

Kvantifikácia finančných prostriedkov ZCHKS pre segment chovu koní

vedenie plemennej knihy -	- 57 000,-€
(ZCHKS bol v roku 2016 poverený vedením centrálného registra zmien v rámci SR. Uvedená zmena si vyžiadala aktualizáciu softvéru. V roku 2016 končí podpora zamestnanosti prostredníctvom UPaR MPSV.)	
Kontrola úžitkovosti -	
genetické hodnotenie a testovanie úžitkových vlastností	- 9 000,-€
(70 denný test 30 koní x 300,- €)	
genetické hodnotenie a testovanie úžitkových vlastností (následná kontrola)	- 15 000,-€
(KMK mladých koní v spolupráci so SJF na základe pravidiel určených ZCHKS)	
genetické hodnotenie podpora testu DNA	- 5 000,-€
(podpora overenia pôvodu koní Nariadenie rady 2016/1012. Overenie populácie kobýl „plemenného jadra“ – ŠPK, HPK)	
Podpora výstav	- 12 000,-€
(podpora troch regionálnych výstav á/ 1 500,- € a jednej národnej výstavy á / 8 500,-€)	
Spolu :	- 98 000,- €

Návrh vyhotovil: Ing. František Grác